

## N:o 127.

Af herr **J. Ohlsson**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändring i riksdagsordningens bestämmelser i afseende å kamrarnes bildande, m. m.

Med åberopande af motiveringen till en af mig samtidigt aflemnad motion med förslag till vissa redaktionsförändringar i regeringsformen, får jag på anförda skäl och med anledning af kända sakförhållanden föreslå,

att Riksdagen må för sin del i grundlagsenlig ordning besluta, att närmast nedan angifna paragrafer i riksdagsordningen skola hafva följande förändrade lydelse, nemligen:

### § 2.

*Riksdagen skall i kraft af rikets regeringsform och utan särskild kallelse hvarje år den 15 januari — — — — sammanträda till lagtima riksmöte.*

*Urtima riksmöte sammankallas — — — — förmäles. På urtima riksmöte må endast — — — — sammanhang.*

### § 5.

*Lagtima riksmöte kan ej utan Riksdagens egen begäran upplösas förr än Riksdagen varit fyra månader tillsammans, derest icke Konungen, medan den är sam-*

lad, förordnar om nya val till båda kamrarna eller den ena af dem. I dessa fall skall *Riksdagen till nytt lagtima riksmöte sammanträda å den tid Konungen, inom tre månader från den dag förra mötet blef upplöst, bestämmer, samt må riksmötet ej vidare af Konungen upplösas förr än fyra månader från det senare sammanträdet början förflutit.*

*Urtima riksmöte* eger Konungen, när han för godt finner, åtskilja, och vare *sådant möte* alltid upplöst, innan tid för *Riksdagens lagtima sammanträde* infaller.

### § 12.

Riksdagsman — — — — eller sedermera, mellan *Riksdagens möten*, — — — — befallningshafvande.

### § 21.

3. Att den valde tillförene såsom riksdagsman bevistat *tre lagtima riksmöten*.

### § 23.

Hvarje ledamot af Andra Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad *till och från riksmöte* samt arfvode af ett tusen två hundra riksdaler för hvarje *lagtima riksmöte*; dock att, när antingen Konungen upplöser *sådant möte*, innan *Riksdagen* varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning, *medan Riksdagen är samlad*, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, så ock under *urtima riksmöte*, kammarens ledamot undfår, jemte resekostnadsersättning, i dagtraktementen tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen tvåhundra riksdaler.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid *vid riksmöte* sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

§ 28.

Hos Konungen göres — — — — — innan nästa riksmöte genom val — — — — — anställas.  
Om emellan riksdagens möten — — — — —  
— — — anställles.

§ 30.

Hvardera kammaren — — — — — sig vid riksmöte ej i rätt tid — — — — — statsverket.

§ 31.

Riksdagen skall — — — — — annan mötesort utsätta och kungöra.

§ 32.

1. Den, som blifvit till riksdagsman vald, skall, första gången han efter valet sig vid riksmöte inställer, — — — — — och skall vid det riksmöte, näst före hvilket nya val af begge kamrarnes — — — — — men vid andra Riksdagens möten samma dag, då fullmagterna uppvisas.

§ 34.

Konungen låter offentligen kungöra den af honom för riksmötes öppnande bestämda tid — — — — — efter mötets början, — — — — — låter Konungen meddela till lagtima möte samlad Riksdag berättelse om hvad i rikets styrelse sedan Riksdagens näst föregående lagtima sammanträde sig tilldragit — — — — — men om riksmötet urtima är, kungöres för detsamma anledningen till Riksdagens sammankallande — — — — — framställa.

Då Konungen, på sätt nu är sagdt, riksmöte öppnat, — — — — — vördnad.

## § 35.

Hvardera kammaren — — — — för sig *under riksmötet* anser nödig — — — — — sekreteraren.

## § 36.

Vill Konungen, med upplösande af riksmöte, förordna — — — — — meddelas.

*Då riksmöte, som ej, på sätt ofvan sägs, upplöses, skall avslutas, infinna sig — — — — — förklarar riksmötet vara avslutadt.*

## § 37.

1. Å hvarje *lagtima riksmöte* skola — — — —  
— — — — sådant bevilja.

4. Å *urtima riksmöte* skola ej — — — — —  
— — — — ärenden.

## § 44.

Utskotten välja — — — — — som *de flesta riksmöten* bevisat, och der två eller flere i *lika många möten* deltagit, den — — — — — i ämnet.

## § 46.

Finner utskott — — — — — dertill *vid hvarje riksmöte* förordnar, begära — — — — — afgifva.

## § 55.

Motion i ämne — — — — — göras tio dagar *från riksmötes öppnande* — — — — — eller annan *under samma riksmöte inträffad* — — — — — föranledes.

I ämne — — — — — framställas.

Motion — — — — — sammanföras.

§ 64.

Förslag till stiftande — — — — — endast vid *lagtima riksmöte* må väckas, kan å *samma riksmöte* förkastas — — — — — hvilket *till det lagtima riksmöte*, som — — — — —. Ej må beslut öfver hvilande förslag *till annat riksmöte* uppskjutas, utan att Konungen och begge kamrarne derom äro ense.

§ 67.

Skall förmyndare — — — — — sist dagen efter *riksmötets öppnande* — — — — — Riksdagens beslut. Om så händer, att kamrarne ej inom tre dagar efter *riksmötets öppnande* — — — — — må vara verkställdt.

§ 68.

Till följd af regeringsformens 96 § skall *Riksdagen* hvarje år å *lagtima möte* förordna — — — — — fullgöra.

Denne Riksdagens — — — — — behörigen vald.

Valmännen böra — — — — — i fall han, innan *Riksdagen anstält nytt val* — — — — — derifrån hindrad.

I händelse justitieombudsmannen — — — — — under *pågående riksmöte* afsäga sig — — — — — i hans ställe.

Inträffar något af dessa fall *mellan Riksdagens möten*, skall — — — — — utöfvas.

§ 69.

*Riksdagen* skall å *lagtima möte* hvar tredje år tillätta — — — — — skiljas.

Denna nämnd — — — — — föreskrifves.

§ 70.

*Riksdagen* skall å *lagtima möte* hvar tredje år förordna — — — — — behörig man.

## § 71.

*Riksdagen skall å lagtima möte hvarje år — — —  
— — — — inträffar.*

## § 72.

*Riksdagen skall å lagtima möte hvarje år förordna  
— — — — — fullbordad.*

*Revisorerna — — — — — lika.*

*De anmärkningar — — — — — skola af Riks-  
dagen vid nästföljande lagtima riksmöte — — — — —  
öfverlemnas till — — — — — behandling.*

Herr E. Beckman har i motion n:o 2 i denna kammare framhållit önskvärdheten af en särskild *vallag*, eftersom Sverige, i olikhet med andra länder, saknar en sådan lag. Vi ega emellertid en särskild riksdagsordning, som, ehuru af grundlagsnatur, jemte från annan grundlag (regeringsformen) införda bestämmelser, hufvudsakligen utgör en ordningsstadga för Riksdagen och dess bildande. Den del af riksdagsordningen, som handlar om kamrarnes bildande (§ 6—§ 30) samt dessutom § 32 utgör vår *vallag*, hvilken icke torde böra skiljas från riksdagsordningen. Men då denna ganska omständliga del af riksdagsordningen hufvudsakligen utgör det nya i densamma, så är ej underligt, om en del ofullkomligheter deri skulle visat sig under en tjuguarig tillämpning, helst som, vid det nya representationsskickets införande, man såg saken mera i stort eller principiellt och fäste mindre vikt vid detaljföreskrifter, och då sedermera inga särskilda ordningsföreskrifter blifvit utfärdade rörande sjelfva valförrättningarne. Min mening är därför, att om de ofullkomligheter, dem erfarenheten påvisat i den *vallag* vi sålunda ega, och om hr Beckmans motion kunde föranleda dertill, att en ordningsstadga blefve utfärdad med föreskrifter särskildt för valförrättning i sjelfständig stadsvalkrets och, medelbart eller omedelbart, i landtvalkrets och i sammansatt stadsvalkrets, så skulle det åsyftade målet bäst vinnas, helst som de rent legala bestämmelserna rörande riksdagsmannavalen väl fortfarande böra helt och hållet vara af grundlags natur.

I samstämmighet alltså med den nämnde ärade motionärens förutsättning, att vissa grundlagsändringar vore af nöden för att för framtiden förekomma sådana regelbundenheter vid valen, hvarom han särskildt erinrat, tillåter jag mig påvisa de ofullkomligheter i riksdagsordningen, hvilka synas mig böra afhjelpas.

Erinras må då, att i afseende på valen till Första Kammaren hafva föreskrifterna hittills i allmänhet visat sig fullt bestämda och tydliga, men uppenbart torde vara, det Konungens rätt att med upplösande af riksmöte förordna om nya val till denna kammare är utan betydelse, så länge denna vädjan icke kan ske direkt till valmännen, utan blott till deras ombud (landsting och stadsfullmäktige). För öfrigt torde upplösningsrätten knappast kunna tänkas praktiskt tillämplig, så länge den bestämmelsen finnes, att hvarje val till Första Kammaren skall gälla för nio år.

Emellertid torde det knappast tillkomma mig såsom enskild motionär att på grund endast af teoretiska slutsatser föreslå grundlagsändringar. Jag skall därför nu, såsom skäl för de förändringar i riksdagsordningen jag här nedan vill föreslå, erinra om några af erfarenheten bekräftade ofullkomligheter i denna grundlag.

Då Riksdagens regelbundna årsmöte den 5 mars i år upplöstes, ansågs ej vidare några ledamöter af Andra Kammaren finnas, som kunde deltaga i justeringen af dagens protokoll. Vore denna uppfattning riktig, så existerade från den 5 mars tills de nya valen försiggått, eller eventuellt till den 2 maj, ingen Andra Kammare. Skulle oförutsedda händelser fordrat sammankallande af urtima riksmöte, hade således blott Första Kammaren kunnat sammanträda. En bestämmelse derom när mandat för under sådana förhållanden afgående riksdagsmän upphör, och när de nyvaldes mandat inträder, torde därför vara behöflig.

Rörande hvilket års folkmängdssiffra, som bör ligga till grund för städernas indelning i valkretsar och vid allmänna val, torde, med anledning af derom föranledda tvister, en bestämmelse böra finnas i riksdagsordningen.

Att kommunalstämmas ordförande skall vara ensam valförrättare vid elektorsval och uppsamlare af röstsedlarne vid omedelbara val på landet, under det dessa förrättningar i stad skola ske inför magistrat eller stadens styrelse, innebär, såsom erfarenheten visat, en betänklig oegentlighet. Likasom att vederbörande förrättare af riksdagsmannaval icke är bemyndigad eller i tillfälle att närmare pröfva de elektorers behörighet, hvilka vid sådant val komma tillstådes, samt att ingen kvalifikation finnes bestämd för den, som må kunna väljas till elektor, och

ingen bestämmelse för öfrigt huru vid elektorsval skall tillgå, hvarom allt föreskrifter torde böra finnas.

Då riksdagsordningen hänvisar till kommunernas röstlängder, att efter föreskrifna anteckningar deri tjena såsom vallängder, så borde väl grundlagen gifva sådan vallängd vitsord, då den blifvit enligt kommunal-lagarne upprättad och, sedan nyssnämnda anteckningar skett, varit för granskning tillgänglig samt på grund af före valet lagligen gjord anmärkning rättad, utan bibehållen rätt för någon att *efter* valförrättningen göra anmärkning mot längden gällande.

Då grundlagens mening icke kan vara att befrämja särskilda ort-intressen, och då valmännen bäst torde vara i tillfälle att bedöma, huruvida den person, de vilja gifva sitt förtroende, är så bekant med ortens förhållanden, att han derifrån kan meddela Riksdagen nödiga sakupplysningar, och då ingen annan än fastighetsegare, och således bofast person, kan få rösträtt i en kommun, förr än han varit derinom bosatt nära ett år, torde bestämmelsen om ett års valrätt näst före valet, såsom vilkor för valbarhet, böra utgå. Kunde dessutom den tvetydighet, som gör valsedel ogiltig, närmare bestämmas, så skulle minoritetsval helt visst blifva mycket sällsynta.

Huru utslag på besvär öfver riksdagsmannaval skola vederbörande delgifvas, torde böra bestämmas. Likaså huruvida riksdagsman, som längre tid från riksmötes början uteblifver, må ega rätt att sin befattning bibehålla, och kammarens pröfningsrätt af ledamots behörighet torde likasom i 1810 års riksdagsordning böra närmare begränsas.

På grund af det anförda får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen må för sin del i grundlagsenlig ordning besluta, att följande paragrafer i riksdagsordningen skola hafva denna lydelse:

### § 13.

1. Andra Kammarens ledamöter väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett, *dock att, då Konungen, med förordnande om nya val öfver hela riket till denna kammare, riksmöte upplöst, de förra valen gälla endast för tiden intill den dag Konungen bestämt för Riksdagens sammanträde till nytt möte.*



4. Vid städernas indelning i valkretsar samt vid alla val öfver hela riket till Andra Kammaren skall den senaste folkmängd, som för hela riket är känd, läggas till grund för valkretsindelningen och för det antal riksdagsmän, dem stad, som utgör själfständig valkrets, eger välja.

§ 16.

Valen förrättas, för landet, inför domhufvanden medelst elektor, som utses inför kommunalstämmans ordförande, biträdd af dertill af domhufvanden förordnad person, som på tjenstemannaansvar förer protokoll öfver valförrättningen och deraf tillställer domhufvanden en af ordföranden till riktigheten bestyrkt afskrift. För hvarje kommun — — — ett tusen.

I de valkretsar — — — folkmängden eger.

Till elektor kan endast den väljas, som eger rösträtt inom den kommun, för hvilken valet förrättas.

Kommuner, som hafva — — — — —

Vid de omedelbara valen afgifvas rösterna på landet, särskildt för hvarje kommun, inför kommunalstämmans ordförande, biträdd af så förordnad och ansvarig protokollsförare, som ofvan sägs. I stad afgifvas rösterna inför magistrat eller för staden särskildt tillsatt styrelse; och skola för — — — — folkmängden eger.

I stad, som har att — — — — — indelas i valkretsar.

§ 17.

Vid såväl elektors- som riksdagsmannaval — — — — — lika röstetal.

Vid dessa val skola till efterrättelse tjena de för kommunerna gällande röstlängder, som böra innehålla anteckning om dem, hvilka enligt 14 § valrätt tillkommer. Röstlängd skall, för att såsom vallängd vid riksdagsmannaval gälla, före hvarje val framläggas till granskning samt rättas på sätt i kommunalförordningarne föreskrifves eller i vederbörligen kungjord valordning kan vara eller varda bestämdt.

## § 18.

Konungens<sup>7</sup> befallningshafvande — — — — — skyndsamt kringsända.

För kallelse — — — — — stadgadt är.

Der elektorsval hållet är — — — — — utdrag af valprotokollet. Och ege domhafvanden eller magistrat, inför hvilka riksdagsmannavalet förrättas, att, med ledning af samma protokoll, pröfva en hvar elektors behörighet att i valet deltaga och derom före omröstningens början afsäga beslut. Har inom kommun, som har att gemensamt med annan eller andra kommuner välja riksdagsman, vid rösternas afgifvande oriktigt förfarits, ege vederbörande valförrättare, om för rättelses vinnande så nödigt finnes, att, med uppskjutande af valet, utsätta ny valdag, och förständiga vederbörande dervid lagligen förfara.

## § 19.

Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått tjugufem års ålder samt, enligt 14 §, ega (————) valrätt inom den kommun eller någon af de kommuner, för hvilka de väljas.

## § 22.

1. Är någon missnöjd med val — — — — — sitt utslag i målet utfärdar och kungöra i valkretsens kyrkor. Dock må anmärkning mot följd vallängd, framställd, sedan den för valet utsatta tid tilländagått, icke upptagas till pröfning.

2. Den med Konungens befallningshafvandes utslag missnöjde eger att, sist inom åtta dagar efter den dag då utslaget offentligen kungjordes inom den kommun han tillhör, till Konungens befallningshafvande inlemnast — — — — i 11 § sägs.

## § 23.

Hvarje ledamot (se ofvan föreslagna redaktionsändringar) — — — — — riksdaler.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid sig vid riksmöte inställer, skall för hvarje dag han utelämnas vara förlustig tio riksdaler af arvodet. *Utelämnas han utan styrkt laga förfall mer än tio dagar efter riksmötets öppnande, ege ej utan kammarens medgifvande rätt att sin plats intaga.*

## § 25.

Befinnes vid *elektors-* eller riksdagsmannaval — — — — eller innefattar valsedel *sådan* tvetydighet i anseende till den eller de valdes namn, att *valförrättaren ej kan afgöra, hvilken person den röstande afsett*, skall samma sedel anses ogild.

## § 32.

1. Den som blifvit till riksdagsman vald — — — — då fullmagterna uppvisas.
2. Hvardera kammaren tillkommer — — — — än äfven för dem, mot hvilka eljest *till följd af §§ 23 och 26 denna grundlag* anmärkning förekommer — — — — obehörigt förklarad.

Bland de mest vägande betänkligheterna, som vid riksdagarna 1862—63 och 1865—66 uttalades mot antagande af nu gällande riksdagsordning, var den, att idkarne af jordbruksnäringen skulle vinna ett allt för stort och ensidigt inflytande. Utan tvifvel skulle representationsreformen hafva strandat på denna klippa, derest icke det framlagda förslaget inneburit garanti för en efter folkmängden relativt större representationsrätt för städerna, icke med hänsyn till skilda intressen för land och stad, utan därför att Riksdagen under alla förhållanden behöfver en mångsidig sakkännedom från medborgarlifvets alla områden, till hvilken mångsidighet städerna enligt sakens natur ganska väsentligt äro i tillfälle att genom sina representanter bidra. Den *garanti*, som ständsrepresentationen lemnade för fullföljandet af denna grundtanke, lemnar emellertid icke nu gällande riksdagsordning, då ingenting finnes bestämdt derom, att vid val af utskottsledamöter och andra Riksdagens förtroendemän hänsyn skall tagas till möjligast mångsidiga sakkunskap. Det förut-

spådda öfvervägande inflytande från idkarne af en viss näringsgren har för den skull allt mer kunnat göra sig gällande, lyckligtvis hittills på det hela taget utan synnerligen menliga följder, men detta innebär ej nödig garanti för framtiden. Jordbruksnäringens representanter inom båda kamrarne äro nemligen och skulle alltjemt förblifva i tillfälle att bestämma såväl öfver de ifrågavarande valen som öfver Riksdagens beslut i allt, förutsatt att de sins emellan äro ense, ty en fortsatt tillväxt af stadsbefolkningen, så att städernas representanter skulle komma att bilda flertalet, är icke ens tänkbar, huru rättvis en sådan fördelning af ekonomisk hänsyn än kunde vara, sedan skatteförhållandena framdeles blifvit, på den redan inslagna vägen, så förändrade, att städerna, som redan nu med mer än hälften deltaga i den allmänna bevillningen, få bära den tyngsta bördan. Emellertid är nu i frågor, der olika orters intressen äro stridiga, den minoritet, som stadsrepresentanterna bilda, i tillfälle att såsom ett slags skiljedomare stödja de landtmän, hvilka eljest skulle vara sina motståndare underlägsne, och häraf hafva flere bland dem, som i en vigtig fosterländsk fråga nu befinna sig i minoriteten, tagit sig anledning att söka rubba den bestående fördelningen i representationsrätten. Viss om att en hvar mera framsynt och djupare tänkande skall inse den fara för en lugn utveckling, som en sådan rubbning innebär, helst som den dag kan komma, då befolkningen i de orter, som *nu* förmena sig lida af stadsrepresentanternas inflytande, kunde få anledning att djupt beklaga dess egna ombuds åtgärd att försvaga detta väl behöfliga stöd för hvad samma befolkning *då* kan finna rätt och billigt, hoppas jag, att Riksdagen skall afslå de framställda förslagen uti ifrågavarande syfte. Men af dessa önskingar om rubbning af en bland de principer, som kan sägas hafva varit ett bestämmande vilkor för det nuvarande representationsskicket införande, framgår nödvändigheten af sådana bestämmelser, att grundtanken om representationens tillgodogörande för sig af största möjliga mångsidighet i kunskap och erfarenhet, ej blott från jordbruket, utan äfven från bergshandtering, skogshushållning och fiske samt från städernas mångsidiga näringslif och dess vetenskapliga med flera institutioner kommer till sin rätt, så att landets lugn och bästa i allt befrämjas genom ett godt förhållande och samarbete mellan städernas och skilda landsorters representanter, hvilket önskemåls vinnande väsentligt beror på sammansättningen af Riksdagens utskott och i öfriga val af dess förtroendemän. Huru hithörande bestämmelser lämpligast skulle lyda och varda inpassade i grundlagarne, derom är konstitutionsutskottet bäst i tillfälle att framställa förslag eller eljest föreslå derfor nödiga förberedande åtgärder.

Måhända torde detta senare förslag och de öfriga grundlagsändringsförslag, som jag tagit mig friheten framhålla såsom högst nödiga och nyttiga, anses, om ej till innebörden dock i formen allt för vidlyftiga för att kunna, utan föregående omständligare förberedelser, af Riksdagen beslutas. Under förutsättning att konstitutionsutskottet vid detta ovanliga riksmöte helst delar den sistnämnda uppfattningen, får jag föreslå, att Riksdagen må besluta

att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och under nästa treårsperiod inför Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i riksdagsordningen, dem Kongl. Maj:t kan finna att erfarenheten visat vara nödvändiga för vinnande af möjligast tydliga lydelse, och rörande kamrarnes och dess delegationers bildande m. m.; och i sammanhang dermed sätta Riksdagen i tillfälle att yttra sig öfver förslag till ordningsföreskrifter att gälla vid förrättande af elektors- och riksdagsmannaval.

*Joh. Ohlsson*

i Stockholm.

---